

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет журналістики

Кафедра реклами та зв'язків з громадськістю

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

« _____ » 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

З Каталогу вибіркових дисциплін

Риторика публічних виступів

для студентів

спеціальності **029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»**

рівня вищої освіти **другого (магістерського)**

освітньої програми **029.00.01 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»**

Київ-2023

Розробник:

Белофастова Таїсія Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Факультету журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Белофастова Таїсія Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Факультету журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Протокол від 07 лютого 2023 року № 8

Завідувач кафедри Новохатько Л.М.Новохатько

Робочу програму перевірено

_____ 2023 р.

Заступник декана Факультету журналістики

з науково-методичної та навчальної роботи Сошинська В.Є.Сошинська

Пролонговано

на 20__/20__ н.р. підпис (ПІБ), «__»__20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПІБ), «__»__20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПІБ), «__»__20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПІБ), «__»__20__ р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	-
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	-
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	-
Курс	1	-
Семестр	2	-
Кількість змістових модулів з розподілом	4	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	32	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	80	-
Форма семестрового контролю	залік	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – надати студентам знання з основ класичної та сучасної риторики, сформувати навички ораторської майстерності, сприяти формуванню комунікативної культури особистості.

Завдання дисципліни передбачають такі процеси:

- розвивати *загальні компетентності* такі, як:
ЗК-1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК-2 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- розвивати *спеціальні (фахові) компетентності*:
СКУ-16 Здатність професійного спілкування державною та іноземними мовами у процесі виконання фахових завдань та популяризації інноваційної роботи

3. Результати навчання за дисципліною:

Навчання за дисципліною спрямоване на отримання таких **програмних результатів за ОПП 029.00.02 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», освітнього рівня другого «магістерського»:**

РН-10 Використовувати прикладні соціокомунікативні технології для організації ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва.

РН-У-19 Використовувати знання та навички щодо професійного спілкування державною та іноземними мовами у процесі виконання фахових завдань і популяризації інноваційної роботи.

В результаті студент повинен:

- знати основні поняття риторики та усвідомлювати її місце та роль в системі інших наук;
- вміння критично оцінювати отриману інформацію, логічно і раціонально мислити, застосовувати аргументацію для оцінки ситуації і правильності обраного шляху розв'язання задачі з урахуванням контексту;
- усвідомлювати суспільне значення риторики публічного виступу у професійній діяльності та відповідальність оратора за свою мовленнєву поведінку;
- виробляти критичне ставлення до власного мовлення і потребу постійно удосконалювати власну риторичну майстерність;
- вміти застосовувати монологічні форми різного цільового спрямування у професійній діяльності;
- володіти раціональною та ефективною технологією підготовки і результативною технікою виголошення публічних промов.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план дисципліни для студентів денної форми навчання

№ п/п	Назви тем	Разом	Види аудиторних занять і розподіл годин				Самостійна робота	Модульний контроль
			Всього	Лекція	Семинар	Практичні		
МОДУЛЬ 1. З історії риторики публічних виступів								
1.	Вступ. Предмет, завдання та понятійний апарат навчальної дисципліни. Основи класичної риторики	10	4	4			6	
2.	Історичні витоки класичної риторики	6	2			2	4	
3.	Вітчизняна риторика: основні етапи становлення та розвитку	6	2			2	4	
4	Неориторика. Сучасні дослідження публічних виступів.	6	2			2	4	
	Модульний контроль 1	2						2
	Всього	30	10	4		6	18	2
МОДУЛЬ 2. Технологія підготовки публічної промови								
5.	Інвенція. Концепція публічної промови	10	4	2		2	6	
6.	Диспозиція. Архітектоніка публічної промови	10	4	2		2	6	
7.	Елокуція. Продукування тексту публічної промови	8	2	2			6	
	Модульний контроль 2	2						2
	Всього	30	10	6		4	18	2

МОДУЛЬ 3. Реалізація публічного виступу								
8.	Акція. Виголошення промови як завершальний етап риторичної дії. Умови ефективності публічного виступу	28	8	4		4	20	
	Модульна контроль 3	2						2
	Всього	30	8	4		4	20	2
МОДУЛЬ 4. Жанри публічних виступів								
9.	Підготовка і виголошення публічних промов за цільовим спрямуванням	28	4	2		2	24	
	Модульна контроль 2	2						2
	Всього	30	4	2		2	24	2
	<i>Разом з дисципліни</i>	120	32	16		16	80	8

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. З ІСТОРІЇ РИТОРИКИ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ

ТЕМА 1. ВСТУП. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ТА ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Синонімічний ряд: «риторика», «ораторське мистецтво», «красномовство». Коротка характеристика понять «класична риторика», «галузева риторика», (політична, судова, педагогічна, сценічна, тощо), «неориторика». Класична риторика (XIV ст. до н. е. — середина XIX ст.).

Історична трансформація риторики в науку про красномовство і навчальну дисципліну. Сицилійська школа риторики. Емпедокл. Засновник класичної риторики давньогрецький софіст Горгій. Давньогрецькі риторичні школи.

Риторика як наука. Основні розділи: інвенція, диспозиція, елокуція, меморія, акція Багатовекторність предмету класичної риторики. Історичні підходи до класифікації красномовства. Диференціація і систематизація промов за Арістотелем і Цицероном. Поділ промови відповідно до мети: дорадча, судова, похвальна.

Зв'язок риторики з іншими науками (використання досягнень інших наук для формування власного категоріального апарату). Закон ступеневої послідовності як основа риторичної дії.

Основні поняття класичної риторики. Логос. Етос. Пафос. Топос. Сучасне тлумачення та застосування як принципів риторичної дії.

Засновник неориторики бельгійський вчений Х. Перельман. Лінгвокультурологічна концепція сучасної риторики. Основні напрями досліджень.

Риторична культура суспільства. Риторична культура особистості, її структура. Мотиваційно-ціннісний, інтелектуально-творчий, мовностилістичний, психолого-педагогічний та виконавсько-артистичний компоненти (за О.Б.Залюбівською) .

Мета і завдання навчальної дисципліни.

ТЕМА 2. ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ КЛАСИЧНОЇ РИТОРИКИ

Міфологія красномовства. Відображення красномовства, пісенно-поетичного переконання словом у грецькій міфології. Уособлення риторики в образах богів римської культури. Боги красномовства в єгипетській, японській та давньоіндійській міфології.

Риторика Давньої Греції. Розвиток риторики у софістиці (V ст. до н.е.). Вплив шкіл софістів (діалектики, еліатів, піфагорійців) на формування риторики як науки переконання. Передумови інтенсивного розвитку риторики в Давній Греції у V – VII ст. до н.е.: принцип змагальності у всіх сферах життя давніх греків, традиції ліричної та епічної поезії, культ живого слова, масовий характер занять риторикою, демократичний устрій. Зародження риторики (о. Сіцилія, V ст. до н.е.).

Плеяда видатних ораторів Стародавньої Греції. Афінівський політичний діяч, вождь демократичної партії, засновник Афінівської демократії, знаменитий оратор і полководець Перікл (490-429 рр. до н.е.). Сіцилійська школа ораторської майстерності. Емпедокл (490-430 рр. до н.е.). Перший упорядник письмових правил з риторики Корак. Лісій (бл. 459-380 рр. до н. е.) – оратор «однієї промови», відомий логограф, знавець судового красномовства. Горгій (483-380 рр. до н. е.) як видатний теоретик і вчитель красномовства, його софістичні погляди, урочисті похвальні промови «Похвала Олені» і «Виправдання Паламеда». Афінівський ритор Ісократ (436 рр. 338 рр. до н.е.) – майстер похвального красномовства («Панегірик»), засновник першої школи красномовства в Афінах. Промови Сократа (бл.469-399 рр. до н.е.), метод «сократівська іронія». Платон (427-347 рр. до н.е.) про риторіку. «Риторика» Арістотеля, класифікація родів красномовства: дорадчі, судові, епідейктичні (урочисті). Ораторство Демосфена (384-322 рр. до н.е.), його політичні промови.

Риторика еллінської Греції. Занепад політичного і судового красномовства, розквіт епідейктичного. Канон десяти античних ораторів в Пергамській бібліотеці (III ст. до н. н): Антифонта, Андокіла, Лісія, Ісократа, Демосфена, Ісея, Лікурга, Гіперіда, Динарха, Есхіна.

Ораторське мистецтво Стародавнього Риму. Ораторський ідеал Стародавнього Риму. Характерні ознаки: інвективність (розвінчуваність), афористичність, аргументація фактажем.

Плеяда видатних ораторів Стародавнього Риму. Ораторська майстерність Марка Антонія (143-87 рр. до н.е.). Цицерон (106-43 рр. до н.е.) та його риторичний доробок, засновник прийому судових промов «ламентация». Оратор Гай Юлій Цезар (100 або 102- 44 рр. до н. е), його політичні промови.

Нова риторика періоду Римської імперії. Перехід Риму від республіки до Римської імперії. Вплив політичних подій на розвиток римського красномовства (I ст. н.е.). Методи навчання в римських риторичних школах. Педагогічна риторика Квінтіліана (бл. 35 – бл. 96 рр.) та його фундаментальна праця «Дванадцять книг риторичних настанов». Сенека Старший (бл. 54-39 рр. до н.е.) та його риторичний стиль діатриба.

ТЕМА 3. ВІТЧИЗНЯНА РИТОРИКА: ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

Вплив грецької міфології та античної риторики на Київську Русь (XI ст.). Розквіт ораторських жанрів на Русі в XI-XII ст. Проповідник, митрополит Іларіон, його твір “Слово про закон і благодать”, прочитане вперше при дворі Ярослава Мудрого як зразок урочистого красномовства. Символізм, метафоричність творів. Розповсюджені форми («Слово..», «Послання...», «Повчання..»). Кирило Туровський (1130–1182 рр.) як один з найвидатніших проповідників-ораторів. «Слово в нову неділю на пасце». «Повчання чадам Великого князя Володимира Мономаха» як риторичне звернення до потомків. «Хоження...» як нова форма. Розквіт полемічної переписки, похвального красномовства.

Полемічна творчість Івана Вишенського, мовностилістичні особливості його творів (XVII ст.).

Мовна спадщина Григорія Сковороди, його внесок у розвиток вітчизняної риторичної школи.

Києво-Могилянська академія (1632), її вплив на розвиток вітчизняного ораторства. Шкільна гомілетика.

Феофан Прокопович, його фундаментальна праця «Про риторичне мистецтво». Інокентій Гізель. Лазар Баранович. Теорія новомодного красномовства Іоанікія Галятовського. Публіцистично-ораторська проза Антонія Радивиловського, його методика складання і виголошення проповідей. Стефан Яворський, викладач риторики, автор праці «Риторична рука»

ТЕМА 4. НЕОРИТОРИКА. СУЧАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ

Неориторика (з середини XX ст. до нашого часу). Зосередженість на аналізі дискурсивних (мовленнєвих) практик, внутрішньо лінгвістичних і позалінгвістичних параметрів комунікації, пов'язаних із мовою, мисленням, культурою загалом. Інтегрування в собі змістовних компонентів (філософії, логіки, психології, лінгвістики, етики, естетики, сценічної майстерності, літературознавства) Спрямованість на систему особистісних якостей людини, здатної до переконуючої комунікації та самореалізації в суспільстві: культуру мислення, мовлення, поведінки, спілкування, виконавської майстерності, систему моральних цінностей тощо.

Аналіз сучасних наукових та науково-популярних видань з проблематики неориторики, публічних комунікацій: методологічні, технологічні та психологічні аспекти.

МОДУЛЬ 2. ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ ПУБЛІЧНОЇ ПРОМОВИ

ТЕМА 5. ІНВЕНЦІЯ. КОНЦЕПЦІЯ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ

Місце інвенції у логічній послідовності підготовчої роботи до виступу та її сутність (винайдення задуму, ідеї, мети). Концептуальний закон та закон моделювання аудиторії. Їх значення для ораторської діяльності.

Вироблення концепції публічної промови.

Аналітико-концептуальна стадія розробки концепції публічного виступу. Визначення предмета розмови і вироблення власного бачення; вибір проблеми або окремих, особливо важливих питань; вивчення стану проблеми в науковій, суспільно-політичній, фаховій літературі; критичне осмислення власних напрацювань з обраної проблеми і науково-літературних відомостей з неї. Критерії вибору теми виступу: відповідність інтересам оратора та інтересам слухачів (загальнолюдським чи груповим); новизна та актуальність; дискусійність, проблемність. Формування цільової установки виступу. Цільова установка публічного виступу, її різновиди: інформаційна; переконлива; спонукальна (що закликає до дії); «піднесення духу»; розважальна.

Визначення мети виступу. Формулювання назви виступу, основні прийоми: надання образності; постановка запитань; залучення фразеологізмів, цитат; римування; використання «лексики інтриги».

Стадія комплектації і розробки як завершальна при виробленні концепції публічного виступу. Заглиблення у тему виступу через визначення її складових (особливо важливих питань): робота з емпіричним матеріалом; робота з енциклопедичним матеріалом; складання попереднього плану. Повне заглиблення в предмет промови: аналіз компаративного матеріалу; складання робочого плану. Характеристика плану за структурою: простий, складний. Критичне осмислення напрацювань з промови: остаточний відбір несуттєвого матеріалу; складання основного плану. Методичні рекомендації по роботі з літературними джерелами.

Закон моделювання аудиторії, його вимоги до оратора. Соціально-демографічні, суспільно-психологічні та індивідуально-особистісні особливості аудиторії, їх опрацювання для наступного забезпечення контакту з аудиторією у процесі виступу. Різновиди реакції аудиторії: байдужа, погоджувальна, конфліктна, конструктивна. Поведінка оратора під час публічного виступу в залежності від реакції аудиторії.

ТЕМА 6. ДИСПОЗИЦІЯ. АРХІТЕКТОНІКА ПУБЛІЧНОЇ ПРОМОВИ

Виклад матеріалу та його аргументація. Аргументація як логічна складова диспозиції. Логічна послідовність аргументації: теза, аргумент, демонстрація. Дотримання законів логіки як сприятливий фактор комунікативного процесу та особливості їх дотримання в ораторському мистецтві. Дія закону тотожності в ораторському мистецтві: будь-яка завершена думка зберігає свою форму і значення в межах певного визначеного контексту. Дотримання закону суперечності (два судження про одну річ не можуть бути одночасно істинними і неістинними), що запобігає виникненню у промові безвихідних ситуацій. Закон

виключеного третього як основа для проведення дискусій. Використання у промові обґрунтованих доказів на основі закону достатньої підстави.

Моделі викладу матеріалу: «лінійна схема», «фабульно-інтригуюча». Застосування в лінійних промовах хронологічного (історичного) і сюжетного методів. Методи фабульно-інтригуючої моделі: дедуктивний, індуктивний, аналогічний, концентричний.

Поняття композиції (розподіл матеріалу на частини, співвідношення частин між собою і з усією промовою в цілому, послідовність їх розміщення) та робота оратора над структурою промови: структурування дібраного матеріалу, дотримання мотивованого співвідношення частин, визначення порядку їх розташування.

Архітектоніка промови. Композиційні частини: вступ, основна частина, завершення (фінал). Загальні правила побудови виступу: правило «золотого перетину» та «ефект межі». Прямий вступ і непрямий (з використанням зачину). Завдання вступу та завершення, прийоми їх конструювання. Структура вступу (обов'язкова та варіативна). Прийоми активізації уваги слухачів. Різновиди завершення промови: елегантний риторичний фінал та доцільний (підсумковий, типологічний, апелювальний).

Можливі композиційні недоліки: порушення логічної послідовності, перенавантаження тексту теоретичними роздумами, відсутність доказовості основних положень, надмірна кількість порушених питань і проблем, шаблонна побудова.

ТЕМА 7. ЕЛОКУЦІЯ. ПРОДУКУВАННЯ ТЕКСТУ ПУБЛІЧНОЇ ПРОМОВИ

Загальноживана лексика публічної промови. Лексика обмеженого використання (професіоналізми; діалекти; терміни; слова іншомовного походження), особливості її застосування у публічних текстах промови. Жаргонізми, їх заборона у публічних виступах

Робота над мовною формою виступу. Доступність викладу матеріалу: пропорційність співвідношення наукових і абстрактних слів у тексті промови, популяризація. Прийом популяризації оратором тексту промови (описовий, етимологічний). Конкретність лексики (прийом конкретизації): запобігання використанню громіздких лексичних конструкцій, надмірних узагальнень. Використання оратором багатоманітності номінативних засобів (використання розширених синонімічних рядів).

Особливості використання фактичних засобів в процесі публічного виступу (наведення прикладів, статистичних даних, наочності та іншого фактичного матеріалу). Цитування.

Виразність мови виступу. Риторичні тропи і риторичні фігури. Метафора як найпоширеніший і найпродуктивніший засіб художньої виразності текстів публічної промови. Метонімія. Гіпербола. Епітет. Порівняння. Уособлення. Персоніфікація. Аллегорія. Іронія. Тавтологія як небажане явище в ораторському мистецтві.

Типи побудови фраз, їх емоційна сила впливу і ефективність. Риторичне запитання, риторичні оклик і звернення. Риторичні фігури на основі повтору: гемінація, анафора, епіфора. Комунікативна функція повторень. Речення-

періоди: градація, діалогізація, хід «питання-відповідь», дубітація, парадокс. Фігура контрасту – антитеза. Інверсія. Парцеляція.

МОДУЛЬ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ

ТЕМА 8. ВИГОЛОШЕННЯ ПРОМОВИ ЯК ЗАВЕРШАЛЬНИЙ ЕТАП РИТОРИЧНОЇ ДІЇ. УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ

Закони публічного виступу. Закон ефективної комунікації. Закон емоційності промови. Закон поваги адресату і отримання задоволення від спілкування. Закон діалогічної взаємодії учасників. Ефект релаксації.

Канали впливу на оратора: звукові (лінгвістичні; паралінгвістичні) та візуальні (кінетичні).

Інтонування промови. Наголоси і паузи. Логічні паузи і наголоси. Психологічні і синтаксичні паузи. Властивості голосу: звучність, тембр, висота. Модуляція голосу. Робота з партитурою друкованого тексту промови на підготовчому до виступу етапі. Рядкові, нарядкові, підрядкові знаки.

Рух оратора. Встановлення візуального контакту поглядом. Міміка, жести та їх різновиди: «ілюстратори», «регулятори», жести-емблеми, жести-адаптери, жести-афектори.

Техніка дихання і техніка мовлення. Об'єктивні і суб'єктивні фактори, що впливають на дихання промовця. Правила «правильного дихання» за Г. Сагач. Показники техніки мовлення: темп мови (швидкість мовлення, тривалість звучання окремих слів, інтервали та тривалість пауз), чіткість дикції. Недоліки мовлення та їх подолання.

Образ оратора. Індивідуальні риси оратора (стиль виголошення промов, зовнішній вигляд). Тип оратора та його тестування. Культура мови оратора та її критерії (правильність, комунікативна відповідність, точність висловлювання, логічність викладу, ясність і доступність викладу, чистота мови, її виразність, різноманітність засобів вираження, естетичність, доцільність). Формування індивідуального стилю ораторства у поєднанні з оптимальною манерою виступу. Причини невпевненості оратора, і шляхи їх подолання. Можливі помилки оратора під час виголошення промови та формування вміння швидко на них реагувати.

Ефективність публічного виступу. Вплив характеру аудиторії на ефективність виступу. Образ аудиторії. Характеристика аудиторії за різними ознаками: за віком, за ставленням до оратора, за рівнем підготовленості, за рівнем освіченості, за професійними ознаками, за статевими ознаками, за типом психіки, за мірою однорідності, за кількісним складом тощо. Національна специфіка аудиторії. Ефективність виступу в різних типах аудиторії. Фактори «дратування» слухацької аудиторії, техніки запобігання.

Методика налагодження контакту з аудиторією, за І.Н.Кузнецовим, її основні етапи: зняття психологічного бар'єру, пошук спільних інтересів, визначення оптимальних принципів взаємодії, виявлення можливих негативних аспектів спілкування, адаптація до аудиторії та встановлення контакту.

Психологічна підготовка до публічного виступу.

МОДУЛЬ 4. ЖАНРИ ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ

ТЕМА 9. ПІДГОТОВКА І ВИГОЛОШЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ПРОМОВ ЗА ЦІЛЬОВИМ СПРЯМУВАННЯМ

Сучасна класифікація родів красномовства на основі домінуючої функції, яку виконує промова з соціальної точки зору (за Г.З.Апресяном і А.Е.Махневичем): соціально-політичне (в т.ч. парламентське), академічне (в т.ч. суто академічне, красномовство у вищій школі, шкільне), судове, соціально-побутове, богословсько-церковне, дипломатичне (протокольо-етикетне), військове, рекламне.

Соціально-політичне красномовство. Переконливість та емоційність політичного красномовства. Парламентське красномовство: сучасний стан та перспективи.

Академічне красномовство, його суттєві характеристики: суспільно важливий і проблемний зміст; писемно-усне за формою реалізації; книжно-розмовне за формою мовлення; може бути синтезом елементів усіх функціональних мовних типів; підготовлено-імпрізоване за характером реалізації.

Характеристика судового красномовства: чітке формулювання мети, переконлива аргументація, детальне знання справи, ситуації, уміння знаходити аналогічні приклади, збільшувати або зменшувати певний факт, передбачати розвиток подій. Звинувачувальні промови (прокурорська промова), захисна (адвокатська промова), самозахисна, судова промова (промова судді).

Соціально-побутове красномовство під час різноманітних життєвих побутових подій і ситуацій: народження, одруження, ювілеї, прощання тощо. Національний характер.

Богословсько-церковне красномовство. Психологічний вплив на великі маси людей. Домінування віри над знанням. Спирання на «силу Бога», яка не передбачає аргументації і доказовості. Морально-етична спрямованість, настанова. Основні види: проповідь, лекція в духовних семінаріях і академіях, промови на соборах, присвячених теологічним проблемам.

Протокольо-етикетне красномовство, його розвиток як критерій оцінки цивілізованості держави та її активності на міжнародному рівні. Мета: дотримання певних загальноприйнятих ритуалів, протоколу, етикету. Різновиди: офіційне привітання ювілярів, вступна промова перед урочистостями, похвальне слово, промова на траурному мітингу, офіційний тост, дипломатичні промови (на міжнародних конференціях, засіданнях; під час дипломатичних актів; під час офіційних візитів, прийомів; дипломатичне листування). Етичність протокольо-етикетного красномовства. Дипломатичні терміни.

Загальна характеристика монологічного красномовства. Монологічне красномовство як найдавніша основа ораторського мистецтва.

Форми монологічного красномовства інформаційного спрямування. Методи подачі матеріалу при інформуванні: розповідь, опис, розмірковування. Характерні ознаки інформаційної промови: актуальність повідомлення; відсутність суперечливих моментів; наявність елементів, які породжують

зацікавленість слухачів; задоволення інформаційно-інтелектуальних очікувань слухачів. Принципи складання інформаційної промови: принцип «резервних знань» оратора, принцип жорсткості у відборі фактів; принцип взаємозв'язку відомого і нового; принцип відображення динаміки мислення в ораторській промові.

Повідомлення – коротка за часом (5-10 хвилин) і проста за змістом форма монологічного красномовства, яка спрямована на висвітлення одного питання або проблеми; не передбачає ґрунтовної аргументації і доказовості; спрямоване на розширення ступеню поінформованості слухачів; декілька повідомлень можуть бути спрямовані на розкриття різних аспектів однієї великої проблеми; передбачають попередню підготовку.

Доповідь – складний жанр промови, наближений до письмового тексту; розгорнуте публічне повідомлення на серйозні наукові, виробничі, політичні теми. Мета доповіді. Різнобічний підхід до висвітлення теми, надання оцінок різних підходів, різних точок зору. Тривалість від 10-15 хвилин до 2-3 годин. Види доповідей (звітні, наукові), особливості їх побудови. Обговорення після виголошення і корегування основних позицій доповіді. Ухвалення.

Лекція – цільний, розгорнутий науковий або науково-популярний виклад матеріалу, форма популяризації знання. Триєдність мети: навчальна (просвітницька), виховна, розвиваюча. Види лекцій: академічна, науково-популярна. Основні вимоги до композиційної побудови лекції: струнка логіка викладу; систематизованість міркувань; доказовість і аргументованість. Оголошення аудиторії плану. Мовленнєві особливості лекції (на відміну від доповіді): від норм книжкової мови, насиченої термінами, складними зворотами, до елементів розмовної мови. Можливі ситуації імпровізації. Регламент від 30-40 хвилин до 1-1,5 години.

Форми монологічного красномовства, спрямовані на заклик до дії. Мета закликальних промов: примусити слухачів відчувати потребу зробити те, до чого їх закликає оратор. Вимоги до складання: врахувати актуальність теми для слухачів; оцінити здатність слухачів до дії, до яких закликає оратор; визначити силу опозиції; зв'язок програми дій, яку пропонує оратор, з можливістю реалізації їх потреб; розвиток мотивації слухачів на основі прикладів.

Мітингові (агітаційна) промови, їх мета: надати оцінку подіям, які відбуваються і переконати; висловлює почуття і настрої аудиторії. Тривалість від 10-15 хвилин до години. Емоційність; високий пафос; чітка інтонація; лаконічність; наявність лише однієї тези; заборона повторів вже відомих аргументів; можливість критики промов попередній ораторії, не переходячи на критику особистості оратора; не користуватися друкованими текстами перед аудиторією. Політичні і соціальні мітинги.

Публічні закликання – звернення до групи людей із закликом до певних дій. Види: комерційні, соціальні, політичні. Використання лозунгу як переконливого елементу.

Усний рекламний виступ, його мета. Виступ-презентація нового проєкту (програми, ідеї) Правила підготовки.

Форми монологічного красномовства піднесеного спрямування. Мета промови, яка спрямована на піднесення духу аудиторії: вплинути, в першу чергу, на почуття, активізуючи духовне життя; схилити слухачів до усвідомлення

первинності обов'язку відносно особистої вигоди. Наповнена ідеями, патріотизму, героїзму, мужності. Не підлягає обговоренню і критиці. Відсутність нових фактів і прикладів. Інтонційно підвищена, пафосна. Використання лозунгу як переконливого елемента.

Привітальна урочиста промова. «Рамковий» характер: виголошується на початку (вступна) або наприкінці (промова-подяка) заходу. Тривалість 3-5 хвилин. Композиційна побудова: відкриття засідання і привітання слухачів (уникати стереотипних зворотів; продумати заздалегідь, кого із присутніх видатних осіб виділити окремо); коротка характеристика події; наголошення на успіхах, досягненнях і перспективах; побажання; оголошення першого доповідача, його характеристика (особливі заслуги), надання йому слова. Вітальні ювілейні промови, їх призначення (створити святковий настрій, похвалити ювіляра).

Розважальні промови. Промови під час банкетів, дружніх вечірок, під час перерви, для зняття психологічної напруги, для створення позитивної атмосфери. Виступи стендаперів тощо.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	3	3	2	2	1	1
Відвідування на практичному занятті	1	3	3	2	2	2	2	1	1
Робота на практичному занятті	10	3	30	2	20	2	20	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом	216		65		55		54		42
Максимальна кількість балів	216								
Розрахунок коефіцієнта	Розрахунок: $216 : 100 = 2,16$ Студент набрав: 195 балів Оцінка: $195 : 2,16 = 90$ балів (А)								

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Завдання для самостійної роботи модуля №1

Частина 1. Підберіть приказки, прислів'я, афоризми про силу й красу красномовства.

Частина 2. Проведіть самоаналіз та самооцінку власної риторичної культури за такими основних компонентів:

- 1) мотиваційно-ціннісний: ставлення до риторичної діяльності, сформованість риторичних цінностей, переконань (наявність уявлення у вас про суспільну необхідність й особистісну значимість риторичних компетенцій, прояв поваги до слухача, правдивість мовлення, спрямованість мовлення на добро, толерантність тощо), усвідомлення необхідності риторичної самоосвіти, самовдосконалення;
- 2) інтелектуально-творчий: рівень риторичних знань, наявність необхідних якостей мислення (критичності, креативності, швидкості, логічності, асоціативності мислення, практики рефлексії мовця-ритора тощо), авторська самостійність у створенні текстів, глибина змісту;
- 3) мовностилістичний: знання й дотримання норм літературної мови, обсяг активного словника, використання риторичних засобів виразності (художніх засобів);
- 4) психолого-педагогічний (впевненість в собі, почуття задоволення від риторичної творчості, відкритість, адекватна самооцінка; усвідомлення мовлення як вчинку, як місії; активне самовиховання через усвідомлення «права на слово»; наявність авторитету мовця, діалогічність (суб'єкт - суб'єктність) мовлення;
- 5) виконавсько-артистичний: наявність невербальних проявів мовця, виразність інтонації, гармонізуюча взаємодія з аудиторією, артистизм, органічність тощо (за О. Б. Залюбівською)

Вимоги до оформлення: друкований текст формату А-4 (обсяг до 2 сторінок кегель 14, міжрядковий інтервал одинарний). Робота зверху має бути підписана – ПІБ студента, група.

Завдання для самостійної роботи модуля №2

Частина 1. З якого речення краще почати текст, а яким – закінчити? Обґрунтуйте свій вибір.

Проаналізувавши останні новини, я зробив (ла) певні висновки. Такі висновки я зробив (ла), проаналізувавши останні новини.

Частина 2.

1. Оберіть дві із запропонованих ідей:
 - природні ресурси України потребують відновлення;
 - держава повинна турбуватися про сиріт;
 - бібліотечні фонди в Україні зазнають змін;
 - суспільству потрібні чесні (відповідальні) політики;
 - людина у житті повинна займати активну позицію;
 - потрібно думати, як подолати післявоєнну кризу;
 - важливо мобілізувати всі зусилля для перемоги
2. Запропонуйте різні способи висловлення обраної ідеї у формі 4-х речень для кожної.

Наприклад:

Ідея: Важливість демократичних засад для нашої держави.

Пропозиції, які висловлюють дану ідею:

- 1) Наша країна потребує справжньої демократії.
- 2) Для успішного розвитку України важливо посилити демократичні засади.
- 3) Зміцнення демократичних засад - поштовх для подальшого розвитку.
- 4) Послаблення демократії в країні обмежує демократичні свободи її населення.

Частина 3. Оберіть на власний вибір один термін. Користуючись двома прийомами популяризації тексту (прийом етимології та описовий прийом), створіть варіанти.

Примітка. На допомогу – текст Лекції «Елокуція. Продукування тексту публічної промови».

Вимоги до оформлення: Зазначати нумерацію частин при виконанні роботи. Робота зверху має бути підписана – ПІБ студента, група.

Завдання для самостійної роботи модуля №3

Напишіть есе на тему «Мовленнєва самодисципліна» (як ви розумієте? на скільки володієте? шляхи формування та розвитку).

Вимоги до оформлення: друкований текст формату А-4 (обсяг до 1 сторінки кегель 14, міжрядковий інтервал одинарний). Робота зверху має бути підписана – ПІБ студента, група.

Завдання для самостійної роботи модуля №4

Написати текст інформаційного повідомлення.

Вимоги до оформлення: друкований текст формату А-4 (обсяг до 1,5 сторінки кегель 14, міжрядковий інтервал одинарний). Робота зверху має бути підписана – ПІБ студента, група.

Додаткові індивідуальні завдання:

1. Виконати риторичний концептуально-композиційний аналіз друкованого тексту однієї із запропонованих промов:
 - Промова Івана Франка на його ювілейному святі 1898 р. [9, С.246-247];
 - Промова Михайла Грушевського «В огні і бурі». [9, С.253-254]
2. Підберіть і запишіть до конспекту цитати, приказки, прислів'я, афоризми присвячені самостійно обраній і концептуально розробленій темі промови.
3. Здійснити мовно-стилістичний аналіз промови Л. Костенко «Якщо самі ще не осмислили, то чого хочемо від світу?» (виписати риторичні тропи і риторичні фігури) [9].

Критерії оцінювання самостійної роботи

- відсутність плагіату;
- відповідність змісту;
- повнота і ґрунтовність викладу;
- доказовість і логічність викладу;

- термінологічна коректність;
- здатність до обґрунтування висновків;
- володіння нормами літературної мови і культури письмової відповіді;
- дотримання вимог до створення презентацій.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється самостійно кожним студентом. Проводиться дистанційно в ЕНК, після вивчення певного змістового модуля. Форма модульного контролю №1 – тестування.

Орієнтований перелік тематичних питань для тесту мкр 1

1. Закон ступеневої послідовності як базовий для підготовки і здійснення публічного виступу
2. Основні категорії класичної риторики, які закладені в основу сучасних принципів риторики.
3. Міфологія красномовства Стародавньої Греції і Риму.
4. Передумови інтенсивного розвитку риторики в Давній Греції у V – VII ст. Вплив софістики.
5. Вплив Горгія і Лісія на розвиток риторики Ст. Греції.
6. Оратори похвального красномовства Корака та Ісократ.
7. Внесок Сократа та його учня Платона у розвиток ораторського мистецтва античності.
8. Внесок Арістотеля та Демосфена у розвиток теорії і практики красномовства.
9. Характерні ознаки давньоримської риторики. Ораторський ідеал Стародавнього Риму.
10. Нова риторика періоду Римської імперії. Педагогічна риторика Квінтіліана.
11. Вплив грецької міфології та античної риторики на Київську Русь. Розквіт ораторських жанрів на Русі в XI-XII ст.
12. Полемічна творчість Івана Вишенського.
13. Мовна спадщина Григорія Сковороди.
14. Києво-Могилянська академія, її вплив на розвиток вітчизняного ораторства. Риторична наукова школа Академії.
15. Феофан Прокопович, його фундаментальна праця «Про риторичне мистецтво».

МКР №№ 2, 3, 4 – творча робота.

Кількість модульних контрольних робіт з навчальної дисципліни – 4, виконання кожної роботи є обов'язковим. Правильне виконання всіх завдань оцінюється максимально у 25 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Семестровий контроль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійних робіт, модульних контрольних робіт. Семестровий контроль знань студентів проводиться у формі

заліку.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Рекомендовані джерела

Основа література

1. Андерсон Кріс. Успішні виступи на TED : Рецепти найкращих спікерів : пер. О. Асташевої. Київ : Наш формат, 2016. 256 с.
2. Залюбівська О.Б. Риторична культура у колі суміжних понять (до питання визначення риторичної культури). *Вісник Вінницького політехнічного інституту. Гуманізація і гуманітаризація технічної освіти*. 2012. № 6. С.42 – 47.
3. Кацавець Р. Ораторське мистецтво. 2-ге вид. Київ : Алерта, 2018. 216 с.
4. Лісовський П.М. Суспільна риторика : навч. посіб. Київ : Кондор, 2012. 244 с.
5. Онуфрієнко Г.С. Риторика : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 624 с.
6. Олійник О. Сучасна ділова риторика : навч. посіб. Київ : Кондор, 2018. 166 с.
7. Сагач Г. М. Риторика : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2000. 565 с.
8. Степура А. WOW-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора. Київ : Моноліт-Bizz, 2018. 304 с.
9. Мацько Л. І., Мацько О.М. Риторика : навч. посіб. 2-е вид. Київ : Вища шк., 2006. 311 с.

Додаткова

1. Абрамович С. Д. Риторика : навч. посіб. Львів : Світ, 2001. 238 с.
2. Грицаєнко Л.М. Основи красномовства: навчальний посібник. Київ : КНУТД, 2013. 244 с. URL : https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/4538/1/20130411_Grytsaenko_N_P.pdf (дата звернення 20.02.2023).
3. Загуменна В.В., Новальська Т.В. Сучасний імідж бібліотечної професії: взаємодія освіти, науки, практики. VII Львівський міжнародний бібліотечний форум «Модерна бібліотек@ в мінливому світі» : збірник матеріалів / Укр. бібл. асоц. ; редкол. : В. С. Пашкова, О. В.

Воскобойнікова-Гузєва, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська, О. В. Васильєв. Електрон. вид. Київ : УБА, 2016. С. 29 – 32. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/19719/1/Zbirnyk_Biblioforum_2016.pdf (дата звернення 20.02.2023).

4. Куньч З.Й. Українська риторика: історія розвитку : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 247 с.
5. Паркер, Прія. Мистецтво збиратися разом. Як організувати змістовну та результативну зустріч : пер. О. Гамурарь. Харків : Vivat, 2020. 288 с.
6. Сагач Г.М. Риторичний квітник: афористичний Золотослів : навч. посіб. з риторики. Київ : Слово, 2004. 264 с.
7. Сагач Г. М. Золотослів : навч. посіб. з риторики. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Школяр, 1998. Ч.1. 378 с.
8. Себаг-Мантефіоре, Сеймон. Промови, що змінили світ : пер. з англо В. Горбатко. Київ : КМ-БУКС, 2017. 328 с.

7. Навчально-методична карта дисципліни «Риторика публічних виступів»

Разом: 120 год., лекції — 16 год., практичні заняття — 16 год., модульний контроль — 8 год., 80 год. — самостійна робота, МК – 8 год.

Модулі	модуль I			модуль II			модуль III			модуль IV					
Назва модуля	3 історії риторики публічних виступів			Технологія підготовки публічної промови			Реалізація публічного виступу			Жанри публічних виступів					
Кількість балів за модуль	65 б.			55 б.			54 б.			42 б.					
Лекції	відвідування – 2 б.			відвідування – 3 б.			відвідування – 2 б.			відвідування – 1 б.					
Теми лекцій	Вступ. Предмет, завдання та понятійний апарат навчальної дисципліни. Основи класичної риторики			Інвенція. Концепція публічної промови. 1 б.			Диспозиція. Архітектоніка публічної промови 1 б.			Елокуція. Пророблення тексту публічної промови 1 б.			Виголошення промови як завершальний етап риторичної дії. Умови ефективності публічного виступу 2 б		
Теми практичних занять	Історичні витоки класичної риторики 11 б.			Вітчизняна риторика: основні етапи становлення та розвитку 11 б.			Неориторика. Сучасні дослідження публічних виступів. 11 б.			Інвенція. Концепція публічної промови. 11 б.			Диспозиція. Архітектоніка публічної промови 11 б.		
							Виголошення промови як завершальний етап риторичної дії. Умови ефективності публічного виступу 22 б.			Підготовка і виголошення публічних промов за цільовим спрямуванням 11 б.					

Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю	МКР № 1 – 25 б.	МКР № 2 – 25 б.	МКР № 2 – 25 б.	МКР № 2 – 25 б.
Разом	164 б.			